Aleksander Piwek*

Prof. dr hab. inż. arch. Romana Cielątkowska (1959–2016)

Dotychczasowa praca naukowa i działalność konserwatorska prof. dr hab. inż. arch. Romany Cielątkowskiej z Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej niewątpliwie już wcześniej powinna zostać zauważona i opisana. Wydawało się jednak, że przyjdzie ku temu odpowiedni czas, a i okoliczności będą bardziej sprzyjające. Wciąż miała nowe zadania zamieniające się w kolejne osiągnięcia, które warto było udokumentować. Dziś już wiadomo, że tak dalej nie będzie. Zebrane dane niech zostaną zatem świadectwem Jej pracowitego życia.

Romana Cielątkowska pracę naukową na Politechnice Gdańskiej rozpoczęła jako 25-letnia absolwentka tej uczelni w 1984 roku w Katedrze Historii i Teorii Architektury. Będąc asystentką dra inż. arch. Janusza Ciemnołońskiego, kierownika Pracowni Podstaw Projektowania Architektonicznego, prowadziła ćwiczenia na I sem. z małych form przestrzennych. Po obronieniu 14.10.1993 w Instytucie Sztuki PAN pracy doktorskiej „Architekt Witold Minkiewicz 1880–1961" napisanej pod kier. prof. dr. hab. Andrzeja K. Olszewskiego, w cztery miesiące później otrzymała stanowisko adiunkta. W 1995 roku rozpoczęła pracę w Katedrze Architektury Użyteczności Publicznej. Za monografię „Architektura i urbanistyka Lwowa II Rzeczypospolitej" otrzymała w 1999 roku na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej tytuł naukowy doktora habilitowanego. W następnym roku została mianowana kierownikiem Zakładu Historii Architektury i Konserwacji Zabytków. W latach 2002–2005 była Pełnomocnikiem ds. Środowiskowego Studium Doktoranckiego Inżynierii Lądowej i Architektury. Po otrzymaniu 30.06.2008 tytułu profesora nauk technicznych przyjęła prowadzenie Katedry Projektowania Środowiskowego. Oprócz działalności na macierzystej uczelni podjęła się pracy na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie (2001–2003), a następnie w Wyższej Szkole Zarządzania Środowiskiem w Tucholi (2006–2014). Wypromowała 4 doktorów.

W pracy naukowej Romana Cielątkowska początkowo zainteresowana była modernizmem, szczególnie na terenie Lwowa. Wynikało to częściowo z przyjętego jeszcze w pracy doktorskiej zakresu badań. W rezultacie tych fascynacji wraz z Lilią Onyszczenko-Szwec napisała w 2006 roku książkę „Detal architektury mieszkaniowej Lwowa XIX i XX wieku". Od 2008 szybko poszerzyła pole badawcze o kilka innych miast Ukrainy, a nawet Białorusi.

Kolejnym tematem badań stała się architektura drewniana. U jego podstaw znalazło się uczestnictwo w przeniesieniu w latach 2007–2013 prawosławnej „czasowni" z opuszczonej wsi w Pasynkowie do Kiriłło-Bielozerskiego Muzeum w Cypinie (Rosja). Zdobywane wówczas doświadczenie wykorzystywała w poprowadzonym już przez siebie w latach 2012–2013 przeniesieniu drewnianego kościoła w Jazłowczyku k. Brodów na Ukrainie do Muzeum Architektury Ludowej i Kultury Materialnej we Lwowie (dzielnica Kajzerwald). Wyniki swoich badań zamieściła w wydanej w 2014 roku książce „Translocatio. Przeniesienie drewnianych świątyń trzech obrządków". W tym samym roku doprowadziła do wydania pod swoją redakcją publikacji „Architektura drewniana. Tradycja, dziedzictwo, współczesność, przyszłość". Kolejną pracą było praktyczne działanie – przeniesienie i częściowa rekonstrukcja w latach 2012–2013 (2015) barokowej cerkwi greckokatolickiej z Kupnej k. Krasiczyna do Godkowa k. Pasłęka. Doprowadziła także do remontów barokowej kaplicy Michała Archanioła na wyspie Kiży znajdującej się na jeziorze Onega w Karelii (Rosja), gotyckiego kościoła w Mariance k. Pasłęka, a ostatnio – kościoła w Rozłuczu na Ukrainie, ratując je przed dalszym niszczeniem.

Projektowała wystrój artystyczny niektórych cerkwi. Była także autorką kilku ikon umieszczonych w cerkwiach Rosji i Ukrainy.

Od czasu przyjęcia do Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS (1996) działała jako ekspert oraz autorka

* prof. dr hab. inż. arch., Katedra Historii, Teorii Architektury i Konserwacji Zabytków, Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej

opracowań naukowych. Należała do prezydium tego stowarzyszenia (2003–2005), biura zarządu Shared Built Commeettee ICOMOS (2006–2008), Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2008–2012). Była także członkiem Komitetu Architektury i Urbanistyki PAN (Sekcja Historii i Konserwacji Zabytków). W zespole przygotowała wnioski do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego UNESCO kilku miast ukraińskich oraz nowe opracowanie dla wciąż kandydującego Gdańska.

Od 1993 roku brała udział w licznych kongresach i sympozjach w Polsce i za granicą. W latach 2000–2007 na Politechnice Gdańskiej była organizatorem kilku międzynarodowych konferencji i sesji naukowych do-

W trakcie prac pomiarowych. Fot. D. Jankowska

Ratowanie zabytku niekiedy wymagało dużej determinacji. Fot. K. Szarejko

tyczących ochrony miast historycznych. Jako projektant i krytyk współczesnej architektury pisała do miesięcznika „Architektura i Biznes". Była recenzentem artykułów umieszczanych w piśmie Wydz. Architektury Politechniki Wrocławskiej „Architectus" (2013–2016). Należała do SARP o. Wybrzeże i Okręgowej Izby Architektonicznej. Została odznaczona m.in. medalami Komisji Edukacji Narodowej, współpracy kulturalnej polsko-francuskiej.

Mimo podejmowanych prac niekiedy nie znajdowała odpowiedniego wsparcia dla swojej działalności. Stąd też w swoich działaniach zaczęła coraz bardziej liczyć na siebie i grono przyjaciół. Przy współpracy z cieślami wykonywała część niezbędnych prac ciesielskich i budowlanych w ratowanych obiektach. Samotnie wyjeżdżała głównie w odległe tereny Ukrainy. Między jednym wyjazdem a planowanym kolejnym, w czasie pobytu w Gdańsku, nie dokończywszy prowadzonych prac konserwatorskich, akademickich i doktoranckich zmarła 22.01.2016. Pochowana została na Starym Cmentarzu w Starogardzie Gdańskim. Pozostawiła osamotnioną córkę i znaczący brak wśród bliskich. W opinii konserwator zabytków Lwowa L. Onyszczenko-Szwec Romana Cielątkowska była profesorem „co nie gardził żadną pracą". Pamięć o niej mają odtąd utrwalać tablice umieszczone w świątyniach we Lwowie i Rozłuczu.